

ՄԱՏԹԷՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԶՈՒՂԱՅԵՑԻ

**ՔԱՐՈՉ ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԱՆՈՒՍՏԻ ՄԱՍԻՆ.
«ՁԵՐ ԳՕՏԻՆԵՐԸ ՁԵՐ ՄԷՋՔԻՆ ԱՄՐԱՅՈՒՅԱԾ, ԵՒ ՃՐԱԳՆԵՐԸ ՎԱՌԱԾ
ԹՈՂ ԸԼԼԱՆ»¹ ԽՕՍՔԻՆ ՄԱՍԻՆ**

Այս օրը Երկրորդ Գալուստ կը կոչուի ու Երկրորդ Ծաղկազարդ, այդ պատճառով տօնելի է այժմ:

Գիտելի է, թէ քերթողները բոլոր անունները երեք բաներէ յառաջացած են կ'ըսեն, այսինքն՝ իրէն, ձայնէն ու գործէն: Իրէն՝ ինչպէս սափորը, ձայնէն՝ ինչպէս ճնճողուկը, գործէն՝ ինչպէս սղոցը, այդպէս ալ բոլոր տօները այս երեքէն դրուած կ'ըլլան. իրէն՝ ինչպէս Վարդավառը, որովհետեւ այնտեղ Տէրը իբրեւ վարդ վառեցաւ ու պայծառ կերպով երեւցաւ: Ծննդեան տօնը, քանի որ այդ օր մեր Տէրը Կոյսէն ծնաւ: Իսկ ձայնէն՝ ինչպէս Աւետեաց տօնը: Իսկ Զատիկը «ազատութիւն» կը լսուի: Եւ նոյնը ասիկա գործէն, որովհետեւ այնտեղ մարդկային բնութիւնն ազատեց. իսկ այս տօնը Գալուստ կը կոչուի գործին համար, որովհետեւ մեր Տէրը՝ Բանն Աստուած, մարմինով Հօր աջ կողմը ելաւ:

Դարձեալ, բոլոր տօները երեքի կը բաժնուին:

Տօն կայ, որ Հին Ուխտին մէջ օրինականապէս կար, իսկ Նորին մէջ նոյնը ճշմարտութեան փոխուեցաւ, ինչպէս Զատիկի տօնը, որու ընթացքին գառնուկը կը զենէին, այստեղ փոխուելով՝ ճշմարիտ Գառնուկը՝ Քրիստոս կը զենուի: Տակաւին, ինչպէս Պենտեկոստէի տօնը՝ այնտեղ յիսուն թիւը մարմինին ազատարար էր, որ յոբելեան կը կոչուէր², իսկ այստեղ Սուրբ Հոգիի տօնին փոխուեցաւ, որ անբաւ մեղքերէ ու անգիտութիւններէ [մարդու] հոգիին ազատարարն է:

Երկրորդ՝ տօներ կան, որ առաքեալները Քրիստոսէ ետք սահմանեցին, ինչ որ նախապէս չկային, ինչպէս Ծննդեան եւ Աւետումի տօները, Ծաղկազարդն ու Վարդավառը, Կոյսին փոխումը [վերափոխում], որովհետեւ ասոնք են, որ Բանին տնօրինութիւնը կը ցուցնեն:

Երրորդ՝ տօներ կան, որ աւանդաբար սահմանուած են հայրապետներուն ու մեր նախնի սուրբ հայրերուն կողմէ, ինչպէս Խաչի տօնը, որ

¹ Ղուկ. ԺԲ.35:

² Տէս Ղեւտ. ԻԵ.10:

Սուրբ Կիրեղը սահմանեց³: Նմանապէս, բոլոր սուրբերուն տօները հայրերու աւանդութենէն սորվեցանք: Այդպէս ալ այս տօնը, որ Երկրորդ Ծաղկազարդ կը կոչուի, մեր հօր՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի աւանդութենէն ունինք⁴: Որովհետեւ, մինչ ան վիրապ նետուած էր, այնտեղ՝ իր տառապանքներուն մէջ Աստուծոյ հրեշտակը կը ծառայէր իրեն ու ամէն օր կը մխիթարէր զինք: Իսկ այս օրին [Երկրորդ Ծաղկազարդին] հասնելով՝ Տիրոջ հրեշտակը չի գար, ան կը տրտմի. յաջորդ օրը երբ հրեշտակը կու գայ, ան կը հարցնէ անոր նախորդ օրը չգալուն պատճառը: Հրեշտակը կ'ըսէ, թէ «մեր Տիրոջ մարդեղութենէն վերադարձին ժամանակ, երբ Հօր աջ կողմը կը համբառնար, իւրաքանչիւր դասու [հրեշտակներու] մօտ մէկ օր մնաց, ու այսպիսով հերթով բարձրացաւ Հօր աջ կողմը: Այդ պատճառով, մենք ամէն տարի իւրաքանչիւր դաս [Տիրոջ այցելութեան] օրը անխափանօրէն կը տօնակատարէ Տիրոջ Համբարձման տօնը: Իսկ ես՝ չորրորդ դասէն եմ, այսինքն՝ իշխանութիւններէն, եւ Տիրոջ համբարձման այս չորրորդ օրը [մեր կարգն է], այդ պատճառով չեկայ, քանի որ երկինքի մէջ եղող իմ դասիս համար տօն էր»: Երանելի հայրը, այս լսելով, Տիրոջ փառք կը վերառաքէր, իսկ վիրապէն ելլելէն ետք՝ այս հրաշափառ տօնը սահմանեց:

Արդ՝ Երկրորդ Գալուստ կը կոչուի երեք պատճառով. ըստ կարգի, ըստ պատուի, ըստ ճշմարտութեան:

Ըստ կարգի՝ որովհետեւ առաջին գալուստով երկրաւոր Երուսաղէմ եկաւ, իսկ երկրորդով՝ Վերին Երուսաղէմ պիտի գայ:

Ըստ պատուի՝ քանի որ առաջին գալուստին եբրայեցի մանուկները արմաւենիներու ոստեր ու ովսանաններ կ'ընծայէին ու կ'օրհնէին զինք, սակայն նոյն օրն ալ խաչեցին: Իսկ այսօր, վերին զուարթունքները ընդունելով, կը պատուեն զինք, եւ բիւր բիւրոց կու գային Անոր դիմաց, իսկ յաջորդ օրը Մխիթարիչին՝ Սուրբ Հոգիին ճանապարհ պատրաստեց, որ մեզ մօտ եկաւ:

³ 7 Մայիս 351-ին, Կիրեղ Երուսաղէմացի Հայրապետին օրով, Երուսաղէմի մէջ օր ցերեկով երկինքին վրայ խաչին նշանը կ'երեւի՝ Գողգոթայէն մինչեւ Զիթենեաց լեռ: Սուրբ խաչին զարմանահրաշ երեւումը յիշատակելու եւ փառաբանելու համար Կիրեղ Հայրապետը «Խաչի Երեւման» տօնը կը սահմանէ (ծանօթագրութիւնը Խաչ քահանայ Ղազարեանինն է):

⁴ Կրկին Ծաղկազարդի կամ Երկրորդ Ծաղկազարդի տօնը Սուրբ Ներսէս Շնորհալիին եղբայրը՝ Գրիգոր Վկայասէր Կաթողիկոսը սահմանած է՝ հիմնուելով Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչին խոր Վիրապի մէջ եղած ընթացքին պատահած աւանդական դէպքին վրայ (ծանօթագրութիւնը Խաչ քահանայ Ղազարեանինն է):

Ըստ ճշմարտութեան, որովհետեւ առաջին գալուստի ժամանակ անբան աւանակի մը վրայ նստաւ: Իսկ այստեղ ճշմարտութեամբ չորեքկերպեան աթոռի վրայ նստած Իր Հօր մօտ վերացաւ:

Իսկ Կրկին Ծաղկազարդ կը կոչուի ըստ նմանութեան եւ ըստ գերազանցութեան:

Ըստ նմանութեան՝ քանի որ եբրայեցի մանուկները առաջին գալուստի ժամանակ ծաղիկներով դիմաւորեցին զինք, ինչ բանի պատճառով Յովհաննէսը կ'ըսէ. «Որովհետեւ լսեցին թէ Ղազարոսը մեռելներէն յարուցանեց, այդ պատճառով ժողովուրդէն շատեր զինք դիմաւորելու ելան»⁵: Իսկ ասոր նմանութեամբ, վերին զուարթունները լսեցին, թէ մարդկային բնութիւնը մեռելներէն յարութիւն առած է, այդ պատճառով զինք դիմաւորելու ելան:

Դարձեալ՝ միաժամանակ Գալուստ եւ Ծաղկազարդ կը կոչուի, որովհետեւ առաջին գալուստին ծերերն ու աշակերտները միասնաբար ուրախացան Տիրոջ գալուստին, այդպէս ալ այսօր, հրեշտակներն ու մարդիկ միասնաբար կ'օրհնեն ու կը փառաւորեն Անոր երկինք երթալը:

Դարձեալ՝ միաժամանակ Գալուստ եւ Ծաղկազարդ կը կոչուի, քանի որ հրեաները առաքեալներէն սորվեցան փառաւորելը, ըստ այնմ. «Աշակերտներուն ամբողջ բազմութիւնը ուրախութեամբ սկսաւ զԱստուած օրհնել»⁶: Իսկ այսօր երկնայինները Եկեղեցիէն սորվեցան բազմապատիկ իմաստութիւնը, որ առաքեալը⁷ Տիրոջ տնօրինութեան համար կ'ըսէ:

Դարձեալ՝ միաժամանակ Գալուստ եւ Ծաղկազարդ, քանի որ այդ օրը Աւետարանէն Տիրոջ [Երուսաղէմ] գալստեան մասին [հատուածը] կը կարդանք, երբ եբրայեցիները ծաղիկներով ելան զինք դիմաւորելու: Իսկ այսօր, աւետարանական ընթերցումները նոյն այդ տեղը [Տիրոջ Երուսաղէմ գալուստի հատուածին] կը հասնին, այդ պատճառով Գալուստ եւ Ծաղկազարդ կը կոչուի:

Դարձեալ՝ Ծաղկազարդ կը կոչուի մեծ ուրախութեան պատճառով, որովհետեւ առաջին գալուստին ժամանակ Տէրը քաղաքը տեսնելով՝ «լացաւ անոր վրայ»,— կ'ըսէ Աւետարանը⁸: Իսկ այսօր, վերին Երուսաղէմը տեսնելով, կ'ըսէ. «Ն'ս եմ, որ արդարութեան եւ փրկութեան իրաւունքի

⁵ Յովհ. ժԲ. 17:

⁶ Ղուկ. ժԹ. 37:

⁷ Հմմտ. Յակ. Գ. 17:

⁸ Ղուկ. ժԸ. 41:

մասին կը խօսիմ»⁹, ինչպէս Եսայի մարգարէն կ'ըսէ, թէ երկնայիններու եւ երկրաւորներու միաբանութեամբ ցնծաց:

Դարձեալ՝ Գալուստ կը կոչուի, քանի որ առաջին գալուստին հրեաները կը նախանձէին, թէ՛ «կը տեսնէ՛ք, ոչինչով կ'օգտուինք, ահաւասիկ բոլոր ժողովուրդը Անոր ետեւէն գնաց»¹⁰: Իսկ այսօր երկնայինները կը նախանձէին անառակ որդիին, թէ՛ «մեզի ու միակ շտուիր, իսկ անառակիդ համար պարարտ եզր մորթեցիր»¹¹:

Դարձեալ՝ Գալուստ կը կոչուի ըստ օրերու եւ շաբաթներու թիւին, քանի որ առաջին գալուստին տօնը եօթներորդ Կիրակիին կը տօնենք, այդպէս ալ ասիկա եւս եօթներորդ Կիրակիին է՝ Զատիկի Կիրակիէն հաշուած, եւ ստուգութեամբ է:

Դարձեալ՝ այս օրը երկրորդ գալուստին օրինակ է:

[Նախ]՝ որովհետեւ այսօր փառքով երկինք վերացաւ, «Ան նոյն ձեւով պիտի գայ, — կ'ըսեն հրեշտակները, — ինչպէս ճիմա Անոր երկինք երթալը կը տեսնէք»¹²:

Երկրորդ՝ քանի որ այսօր ամպերու վրայով վերացաւ ըստ այնմ. «Ամպը ծածկեց զինք անոնց տեսողութենէն»¹³, նոյն ձեւով՝ «ամպերուն վրայով զօրութեամբ ու մեծ փառով պիտի գայ», կ'ըսէ Տէրը Աւետարանին մէջ¹⁴:

Երրորդ՝ որովհետեւ այսօր վերին զուարթունքները իրենք զիրենք պատրաստեցին Տիրոջ գալուստին համար, այդպէս ալ մենք պէտք է մենք մեզ պատրաստենք Անոր գալուստին՝ ըստ այնմ. «Ձեր գօտիները ամուր եւ ձեր նրագները վառած թող ըլլան, եւ դուք այն մարդոց նման եղէ՛ք, որոնք իրենց տիրոջ գալուստին կը սպասեն, թէ հարսանիքէն երբ պիտի վերադառնայ»¹⁵, այս մէկը մենք պիտի քննենք:

Չորրորդ՝ քանի որ այս օրուան ընթացքին Իր աշակերտներուն ըսաւ «բոլորին սորվեցուցէ՛ Հայրը, Որդին եւ Սուրբ Հոգին»¹⁶, այդպէս ալ երկրորդ գալուստին ժամանակ յայտնապէս պիտի սորվեցնէ մեզի՝ դէմ յանդիման ըլլալով Հօր եւ Սուրբ Հոգիին:

⁹ Ես. ԿԳ. 1:

¹⁰ Հմմտ. Յովհ. ԺԲ. 19:

¹¹ Հմմտ. Դուկ. ԺԵ. 30:

¹² Հմմտ. Մատթ. ԻԸ. 5, Դուկ. ԻԴ. 51:

¹³ Գործք. Ա. 9:

¹⁴ Դուկ. ԻԱ. 27:

¹⁵ Դուկ. ԺԲ. 35:

¹⁶ Տէս Մատթ. ԻԸ. 19:

Հինգերորդ՝ որովհետեւ այս օրը օրհնեց աշակերտները եւ ապա երկինք վերացաւ, այդպէս ալ երկրորդ գալուստին ժամանակ պիտի օրհնէ արդարները՝ ըստ այնմ. «Ինծի եկե՛ք, Հօրս կողմէ օրհնեալներ»¹⁷:

Վեցերորդ՝ քանի որ այս օրը աշակերտներուն ըսաւ. «Ես միշտ ձեզի հետ եմ մինչեւ աշխարհի վախճանը»¹⁸: Իսկ երկրորդ գալուստին ժամանակ առաքեալը կ'ըսէ՝ «այն ատեն Տիրոջ առջեւ պիտի ըլլանք»¹⁹:

Եօթներորդ՝ որովհետեւ ննջեցեալներէն առաջին պտուղը՝ մեր Տէրը, այսօր Հօր աջ կողմը կը նստի, այդպէս ալ երկրորդ գալուստին ժամանակ սուրբերը իր աջ կողմը պիտի դասէ՝ ըստ այնմ. «Ոչխարները Իր աջ կողմը պիտի կանգնեցնէ»²⁰:

Ութերորդ՝ քանի որ այս օրը Տէրը իմանալի բնակութիւն՝ անմատոյց խորանը մտաւ, այդպէս ալ երկրորդ գալուստին սուրբերը իմանալի կայանները պիտի հանէ՝ ըստ այնմ. «Այն ատեն արդարները արեգակի նման պիտի ծագին արեւայութեան մէջ»²¹:

Իններորդ՝ որովհետեւ այսօր վերին դասերը ճանչցան զինք որպէս ճշմարիտ Աստուած, ըստ որում կը գոչէին. «Զօրութիւններու Տէր»²², այդպէս ալ երկրորդ գալուստի ժամանակ Անոր դիմաց ծունկի պիտի գան բոլոր երկնաւորներն ու երկրաւորները, եւ բոլոր լեզուները պիտի խոստովանին, թէ Յիսուս Քրիստոս Տէր է²³:

Տասներորդ՝ քանի որ առաքեալները այսօրուրնէ սկսան տիեզերքին ուսուցանել Կենաց Բանը, այդպէս ալ վերջին օրը մեր անվերջանալի ուսումը, որովհետեւ Ան միշտ պիտի ուսուցանէ մեզի, իսկ մենք միշտ պիտի ուսանինք, քանի որ այն է արքայութիւնը: Այդ պատճառով Տէրը այս օրուան խորհուրդին համար կ'ըսէ. «Ձեր գօտիները ձեր մէջքերէն ամուր կապեցե՛ք, եւ ձեր նրագները վառած թող ըլլան»:

Արդ, այդ օրը Տէրը երեք բան կը թելադրէ ընել, որով կը կարենանք հարսանեկան առաքաստ մտնել:

Նախ՝ բարի գործեր, որ «ամրացած գօտիներ» կ'ըսէ:

Երկրորդ՝ ճշմարիտ հաւատք, որ «վառուած նրագ» կ'ըսէ:

¹⁷ Մատթ. ԻԵ. 34:

¹⁸ Մատթ. ԻԸ. 20:

¹⁹ Տէս Ա. Թեսաղ. Դ. 16–17:

²⁰ Մատթ. ԻԵ. 33:

²¹ Մատթ. ԺԳ. 43:

²² Տէս Ես. Զ. 5:

²³ Տէս Փլպ. Բ. 9–11:

Երրորդ՝ պատրաստ ըլլալ գալուստին, ինչպէս կ'ըսէ, թէ՝ «ան մարդոց նման եղիք, որոնք իրենց տիրոջ գալուստին կը սպասեն, թէ երբ պիտի վերադառնայ»²⁴։

Եկէք տեսնենք, թէ ինչու համար բարի գործերը «գօտի ամրացնել»ուն կը նմանցնէ։

Ասիկա՝ բազմաթիւ պատճառներով։

Նախ՝ որովհետեւ գօտին մէջտեղը կ'ամրացուի, ո՛չ շատ բարձր՝ գլուխին մօտիկ, եւ ո՛չ ալ շատ ցած՝ ոտքերուն մօտիկ, այլ՝ մէջքին։ Կը սորվեցնէ ո՛չ դէպի աջ եւ ոչ ալ դէպի ձախ խոտորիլ, այլ՝ արդարութեան ճամբուն մէջտեղէն երթալ։

Երկրորդ՝ քանի որ գօտին երիկամներուն վրայ կը կապուի, կը սորվեցնէ, թէ ցանկութիւնը իրենց ներսիդին կապուած է, ուրկէ դուրս կու գան ամէն տեսակի պղծութիւնները՝ ըստ այնմ. «Ցանկութիւններ յղանալով մեղքին ծնունդ կու տան»²⁵, եւ այլն։

Երրորդ՝ որովհետեւ մարդիկ եթէ գօտի չկապեն, չեն կրնար ոչինչ գործել, քանի որ մէջքը առանց գօտիի թոյլ է, այդպէս ալ եթէ մենք մեզ առաքինութեամբ ու պարկեշտութեամբ չփակենք, չենք կրնար Երկինքի Արքայութիւնը տեսնել։

Չորրորդ՝ որովհետեւ գօտին բոլոր հագուստներուն վրայ կարելի է կրել, այդպէս ալ մենք պէտք է մեր մարմիններուն վրայ սրբութիւնը (մաքրութիւնը) ստանանք, եւ նախ ասիկա՝ մարմինը պահենք ամէն տեսակի պղծութիւններէ՝ կամայ թէ ակամայ, քանի որ եթէ մարմինը չպղծուի, հոգին չի՛ պղծուիր։

Հինգերորդ՝ քանի որ գօտին ամբողջ մարմինը կը շրջապատէ, այդպէս ալ մաքրութիւնը ամբողջ մարդուն պէտք է ըլլայ եւ ո՛չ թէ մէկ մասին կամ հոգիին, կամ մարմինին։

Վեցերորդ՝ որովհետեւ գօտին ամուր կը կապուի եւ ո՛չ թէ թոյլ, այդպէս ալ խստակրօն առաքինութիւն պէտք է եւ ոչ թէ տկար, քանի որ ով որ թուլութեամբ ու թերի կամքով պահք կը պահէ, Արքայութեան մէջ իր բաժինը թերի կը ստանայ։

Եօթներորդ՝ որովհետեւ գօտին ամրութիւնը ոչ ոք կ'իմանայ, բացի անորմէ, որու մէջքին ամրացուած է, այդպէս ալ ոչ ոք պարտաւոր է

²⁴ Դուկ. ԺԲ. 36։

²⁵ Տէս Յակ. Ա. 15։

սրբութեան մասին իմանայ, բացի անորմէ, ով կը գործէ, եւ ան, ով կը տեսնէ, ըստ այնմ. «Ուր գաղտնի կատարածդ կը տեսնէ, քեզ յայտնապէս պիտի վարձատրէ»²⁶:

Ութերորդ՝ քանի որ իւրաքանչիւր ոք ինքն իր գօտին կը կապէ եւ ոչ թէ ուրիշ մը, այդպէս ալ իւրաքանչիւր ոք պարտաւոր է ինքն իր անձին մասին հոգալ, որովհետեւ ուրիշներուն պահեցողութիւնն ու աղօթքը քեզի օգուտ չեն, այլ՝ դո՛ւն ըրէ, որպէսզի դուն ուտես, ըստ այնմ. «Այն ձեռքը, որ շաշխատիր, թող չուտէ»²⁷:

Իններորդ՝ քանի որ մէկը ոսկէ գօտի կը կապէ, ուրիշ մը՝ շուանէ, իսկ ուրիշներ՝ կտաւէ, բայց բոլորն ալ նոյն ձեւով կ'ամրացնեն, այդպէս ալ մէկը, եթէ պահք պահէ, ատիկա ոսկէ գօտի կ'ըլլայ, իսկ ով որ աղօթէ, ատիկա կտաւէ կ'ըլլայ, որովհետեւ աղօթքը մաքուր է, իսկ միւսները՝ ողորմութեամբ, ատիկա շուանէ կ'ըլլայ ու փոկ է, քանի որ ասոնք մէջքը շատ ամուր կը դարձնեն, ու ասոնք բոլորը նոյն ձեւով Երկինքի Արքայութիւն կը տանին:

Տասներորդ՝ որովհետեւ ով որ գօտի չի՝ կապեր, կին է, այդպէս ալ՝ ով որ բարի պտուղ չի՝ տար, այդպիսին կնաբարոններու նման է, որոնք թոյլ խորհուրդներով իրենք զիրենք յաւիտենապէս կորուստի կը մատնեն, այդ պատճառով կ'ըսէ. «Ձեր գօտիները ձեր մէջքին ամրացուցած, եւ ճրագները վառած թող ըլլան»:

Հիմա երկրորդը տեսնենք, թէ ինչու համար «ճրագ»ը որպէս հաւատքի օրինակ կը դնէ: Ասիկա՝ բազմաթիւ պատճառներով:

Նախ՝ ճրագներ կ'ըսէ, որով հաւատքի բոլոր աստիճանները կ'ուսուցանէ, ինչպէս նաեւ անմարմին բնութիւնը եւ մարդեղութիւնը:

Երկրորդ՝ թէեւ ճրագները առանձնապէս ուրիշ են, սակայն մէկ լոյս եւ մէկ տեսութիւն ունին, այդպէս ալ հաւատքը, որ մարդեղութենէն է, թէեւ ուրիշ կերպարանք է, սակայն միեւնոյն հաւատքն է այս եւ այն:

Երրորդ՝ որովհետեւ ճրագն ընթանալու ժամանակ միշտ վեր կը պահուի, այդպէս ալ հաւատքը պէտք է միշտ երկինքի մասին խորհի, ուր Քրիստոս Հօր աջ կողմը կը նստի:

Չորրորդ՝ քանի որ ճրագին երեք բան պէտք է, որպէսզի միշտ վառած ըլլայ. ձէթը, պատրոյգը եւ կրակը. այդպէս ալ իւրաքանչիւր մար-

²⁶ Տէս Մատթ. 2. 4, 6, 18:

²⁷ Հմմտ. Բ. Թեապ. Գ. 10:

դու երեք բան պէտք է, որպէսզի իր հաւատքը վառ ըլլայ: Նախ՝ սուրբ գործեր՝ որպէս ձէթ, ժուժկալ մարմին՝ որպէս պատրոյզ, իմաստութիւն՝ որպէս կրակ. ասոնց առկայութեան պարագային հնարաւոր չէ, որ մարդ անհաւատութեան խաւարին մէջ մնայ:

Հինգերորդ՝ որովհետեւ ճրագին մէկ մասը վառած եթէ ըլլայ, այդքանն ալ բաւարար է. այդպէս ալ մարդու միտքին մէջ պէտք է պայծառ հաւատք ըլլայ, եւ ատիկա բաւարար է միւս ամբողջը լուսաւորութեան մէջ պահելու:

Վեցերորդ՝ ձէթին կամ պատրոյզին, կամ՝ կրակին, պակսելուն պարագային հնարաւոր չէ, որ ճրագը վառի. այդպէս ալ եթէ մարդուն մէջ իմաստութիւն չկայ, հետեւաբար հաւատք չունի, իսկ եթէ առաքինութիւն չունի, հաւատքը չի՝ մնար, իսկ եթէ համբերութիւն չունի, հետեւաբար ժուժկալութիւն ալ չունի փորձութիւններուն դէմ:

Եօթներորդ՝ քանի որ ճրագը գիշերը կը վառի տան մէջ. այդպէս ալ մարդուն հաւատքը դժուար ժամանակներուն պէտք է արտայայտուի, որովհետեւ եթէ խաղաղ եղած ժամանակ ըսես, թէ՝ հաւատացեալ եմ, ճշմարտութիւնը չերեւիր, իսկ եթէ նեղութեան օրերուն հաւատքն ամուր պահես, ապա այնտեղ քաջութիւնդ կ'երեւի:

Ութերորդ՝ քանի որ շատ բաներ ճրագին հակառակ են, ինչպէս՝ քամին, մարդը, մարմինը, ինչ ալ ըլլայ, այդ պատճառով բոլոր պատուհանները կը փակեն, որպէսզի չմարի. այդպէս ալ հաւատացեալները բազմաթիւ թշնամիներ ունին՝ այլազգները, մարմինը, աշխարհը եւ ուրիշ շատ բաներ, այդ պատճառով պէտք է աչքերն ու զգայարանքները փակել (զսպել), որպէսզի դուրսէն կորուստի ո՛չ մէկ պատճառ ըլլայ:

Իններորդ՝ քանի որ եթէ ճրագը լոյս չունի, ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ աղտոտ ու սեւ բան մը. այդպէս ալ, եթէ [մարդ] պայծառ հաւատք չունի, բոլորն ալ ատելի են Աստուծոյ՝ «եւ գործերը առանց հաւատքի մեռած են»²⁸:

Տասներորդ՝ որովհետեւ եթէ ճրագը մարի տան մէջ, ոչ ոք կրնայ գիտնալ՝ ուր երթալ. այդպէս ալ երբ մարդ հաւատքը կ'ուրանայ, հոգիով կ'ուրնալով՝ խաւարին մէջ կը մնայ, այդ պատճառով կ'ըսէ՝ «Ճրագները վառած»²⁹:

Քննենք նաեւ այն, թէ ինչու համար կ'ըսէ, թէ՝ «ան մարդոց նման եղի, որոնք իրենց տիրոջ կը սպասեն, թէ երբ պիտի վերադառնայ»³⁰: Հրեշտակ-

²⁸ Զակ. Բ. 26:

²⁹ Ղուկ. ԺԲ. 35:

³⁰ Տէս Ղուկ ԺԲ. 36:

ներուն «մառդիկ» կ'ըսէ, որպէսզի մեզի ծանօթ օրինակով ուսուցանէ մեզ, եւ որովհետեւ անոնք իրենց անձերուն մէջ պատրաստակամութիւն ունին, զորս մենք եւս պէտք է ունենանք:

Նախ՝ Տիրոջմէ կ'ամշնան ու իրենց դէմքերը կը ծածկեն ըստ Եսայի³¹, այդպէս ալ մենք եւս հիմա պէտք է Տիրոջմէ ամշնանք, որպէսզի յաւիտենական պապանձու մը չկրենք՝ ըստ այնմ. «Ո՛չ ոք կրցաւ թագաւորին պատասխան տալ»³²:

Երկրորդ՝ որովհետեւ միշտ Տիրոջմէ կը վախնան, այդպէս ալ մենք պէտք է միշտ Աստուծմէ վախնանք՝ ըստ այնմ. «Տիրոջ երկիւղով բոլորը չար բաներէ կը խորշին»³³:

Երրորդ՝ քանի որ միշտ Աստուծոյ կը նային, ըստ այնմ. «Անոնց հրեշտակները ամէն օր [Հօրս երեսը կը տեսնեն]»³⁴, այդպէս ալ մենք պէտք է Տէրը միշտ մեր աչքին առջեւ ունենանք, տեսնենք, ըստ մարգարէին. «Մշտապէս Տէրը կը տեսնեն»³⁵:

Չորրորդ՝ որովհետեւ ոչ ոք իր սպասաւորութեան գործը չի՛ ձգեր, այդպէս ալ մենք, պէտք է չձգենք այն կարգը, որու կանչուեցանք, այլ զայն պէտք է սրբութեամբ պահենք ու արդիւնագործենք, որպէսզի փոխարէնը կրկնակի վարձք ստանանք՝ ըստ կրկնաշահ քանքարներուն³⁶:

Հինգերորդ՝ քանի որ դժուարաշարժ են կամ ընդհանրապէս անշարժ են դէպի չարը, այդպէս ալ մենք պէտք է անշարժ ըլլանք դէպի չարը, ըստ այնմ. «Ձեզ տեսանք թէ երկիւմքին մէջ եւ թէ ա՛լ երկրի վրայ»³⁷:

Վեցերորդ՝ որովհետեւ ոչ ոք կը պատուհասեն առանց Աստուծոյ հրամանին, այդպէս ալ մենք պէտք է ոչ ոք դատենք, քանի որ Տիրոջմէ հրաման չունինք, ըստ այնմ. «Մի՛ դատէ՛ք, որպէսզի չդատուիք»³⁸:

Եօթներորդ՝ որովհետեւ երբեք չեն անտեսեր Աստուծոյ պատուիրանները, այդպէս ալ մենք, եթէ հնարաւոր է, Անոր պատուիրաններէն ո՛չ մէկը պէտք է անտեսենք, որպէսզի սիրելի ըլլանք Հօր եւ Սուրբ Հոգիին:

³¹ Ես. 2. 2:

³² Հմմտ. Երեմ. 1. 27:

³³ Տէս Առաւ. ԺԵ. 27:

³⁴ Մատթ. ԺԸ. 10:

³⁵ Մատթ. ԺԸ. 10:

³⁶ Տէս Մատթ. ԻԵ. 15–28:

³⁷ Հմմտ. Սղմ. ՃԺԲ. 6:

³⁸ Մատթ. Է. 1: Ղուկ. 2. 37:

Ութերորդ՝ քանի որ կը նեղուին չարութեան համար, ըստ այնմ. «Տէր, կ'ուզե՞ս երթանք եւ որովք հանենք ցորենին մէջէն»³⁹. այդպէս ալ մենք, երբ չարութիւն մը տեսնենք, պէտք է հրապարակենք ու գործենք, վրէժխնդիր ըլլալով եւ ո՛չ թէ պատժելով, որպէսզի ի սպառ կորուստի չմատնուի չար [մարդը]:

Իններորդ՝ որովհետեւ միշտ կ'օրհնաբանեն զինք եւ երբեք չեն դադրիր. այդպէս ալ մենք, պէտք է միշտ գոհութեամբ փառք մատուցենք մեր շահուն համար, ըստ այնմ. «Որ կ'օրհնես զանոնք, որոնք Քեզ կ'օրհնեն, Տէր»⁴⁰:

Տասներորդ՝ քանի որ զԱստուած ատողները կ'ատեն եւ բարկութեամբ կը մաշեն զանոնք, ինչպէս Սողոմի եւ այլ վայրերու պարագան էր. այդպէս ալ մենք հաւատքի թշնամիները պէտք է ընկղմելով կորուստի մատնենք, ինչպէս Եղիան Բահաղի մարգարէներուն ըրաւ⁴¹, բայց ո՛չ թէ սուրով, այլ Աստուծոյ խօսքով, որ երկսայրի սուրէն ալ աւելի սուր է:

Իսկ թէ ինչո՞ւ մեր Տէրը «փեսայի», իսկ մեր բնութիւնը «հարսի» կը նմանցնէ, ուրիշ տեղ մը գրուած կը գտնես այդ մասին: Այսքանը այս խօսքին ու խորհուրդին մասին:

Եւ մարդասէր Քրիստոսին փառք յաւիտեանս: [Ամէն]:

Գրաբարէ արեւմտահայերէնի վերածեց
ՎԱՐԱՆ Դ. (ՅԱԿՈԲ) ՔՈՐԹՄՈՍԵԱՆԸ

³⁹ Մատթ. ԺԳ. 28:

⁴⁰ Տէս Յովհաննէս Արճիշեցի, Մեկնութիւն Պատարագի, էջմիածին, 1999, էջ 100:

⁴¹ Գ. Թադ. Գ. 20–40: